СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXVII. Ч. 28. Джерзи Ситі, Н. Дж., понеділок, 4. лютого, 1929. VOL. XXXVII. No. 28. Jersey City, N. J., Monday, February 4, 1929. THREE CENTS.

ОСТАННЯ ПУБЛИЧНА ПРОМОВА КУЛИДЖА ЯК ПРЕЗИДЕНТА

БОРОНИТЬ ДЕМОКРАТІЮ І СУВЕРЕННІСТЬ НАРОДУ. В РУКИ ДЕМОКРАТІЇ ВКЛАДАЄ БУДУЧНІСТЬ АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ.

МАВТЕН ЛЕЙК, Флорида, 2. лютого. — Президент Кулидж прибув зі снігом вкритого Вашингтону до землі блискучого теплого сонця, пальм і помаранч. Тут взяв він участь в посвяченню святині птахів і співучої вежі, побудованих заходами і коштом Едварда В. Бока.

Президент виголосив святочну промову, в якій підніс любов демократії до штуки. В тім саме, що штука займає в демократії таке почесне місце, добачує президент силу демократії. А народови, що дбає про штуку, належиться цілком слушно суверенність.

Президент висловив рівнож подяку містерови Бокови, котрий прибув до Злучених Держав як іміґрант, придбав тут майно й уживає його на заспокоєння духових потреб народу.

На свято прибуло понад 65,000 людей. Із співучої вежі розносилися звуки 61 дзвонів, які віддавали патріотичні й инші мельодії.

Містер Бок представив президента Кулиджа як одного з наших найкращих президентів, котрий уступає з уряду більш популярним ніж ним був, коли обнимав уряд.

Президент і миссис Кулидж засадили при кінці торжества дві пальми. Миссис Кулидж не зважала на білі черевики, а таки добре придоптала гній, щоби пальми принялися.

По посвяченню пішов президент з миссис Кулидж на обід до містера Бока, а в 9. годині вечером відїхав до Вашинґтону.

МОРҐАН І ЙОНҐ ВІДЇХАЛИ.

ПОБУДУТЬ В ЕВРОПІ ДВА ДО ТРОХ МІСЯЦІВ.

НЮ ЙОРК, 2. лютого. — Американські експерти, приділені до репараційної комісії, відїхали сьогодня нічю до Европи. Кромі головних експертів Морґана і Йонґа відїхало ще чотирох заступників.

Йонґ, запитаний кореспондентами в справі репарацій, відповів, що робота їх буде наскрізь ділова і конструктивна.

ЧУЛИ МУЗИКУ З ЛОНДОНУ.

НЮ ЙОРК, 2. лютого. — Міліони посідачів радія мали нагоду почути вчора музику з Квинс Гол у Лондоні. Переловлено її через стацію „Радіо Корпорейшен ов Америка" в Ривергед, Лонґ Айленд, а звідси, збільшивши її силу, передано далі. В Мавнтен Лейк заповіджено по посвяченню святині птахів сензацію і дано тисячам публики нагоду почути оту музику з Лондону.

ФОРСУЮТЬ ПРОГИБІЦІЮ.

І ТО В НЮЙОРСЬКІМ СТЕЙТІ.

ОЛБАНІ, 2. лютого. — Протисалунова Ліґа триюмфує, що містер Дженкс розпочав в сенаті кампанію за форсованнєм прогибіції. Та вигляди на те, щоби його внесення перейшли, дуже слабі. Бо більшість сенаторів, послів і ґовернор Рузвелт проти форсовання.

СКІЛЬКИ КОШТУЮТЬ ВИБОРИ.

НЮ ЙОРК, 2. лютого. — Обчислено кошти виборів в місті Ню Йорку. Виносять вони $2,298,656. В той спосіб податковці мусять заплатити по $1 за кождий голос.

НАДЗВИЧАЙНА СЕСІЯ КОНҐРЕСУ.

НА ПОРЯДКУ НАРАД БУДУТЬ ТІЛЬКИ ТАРИФА І ФАРМЕРСЬКА СПРАВА.

МІЯМІ БІЧ, Флорида, 2. лютого. — Вибраний президент Гувер вже має уложений плян роботи надзвичайної сесії 71-го конґресу. Сесію ту скличе Гувер внедовзі, як тільки обійме уряд. а призначить її виключно для фармерської проблеми й тарифи.

ДОБРИЙ БОС.

НЮ ЙОРК, 2. лютого. — Герман Фрід, власник склепу жіночих капелюхів, уступив з бизнесу, а склеп з товаром, що вартує $20,000, відступив пятьом жінкам, що з ним від довших літ разом працювали. Врадувані жінки кажуть, що їх бос все був щедрою людиною.

$3,000,000 НА ВЛАСНІ ПОТРЕБИ.

ОЛБАНІ, 2. лютого. — Контролюючи видатки департаментів, знайдено, що за послідний рік видано там $3,000,000 без згоди ґовернора на видатки, що не були обняті буджетом. Виявилося, що це були головно особисті видатки адміністраційних урядовців. Видатки ті були оправдані, але мимо цього нелеґальні.

ЖІНКИ ЯК ШОФЕРИ.

ВИСЛІД СТУДИЙ ПСИХОЛЬОГА.

ФИЛАДЕЛФІЯ, 2. лютого. — Д-р Моррис С. Вайтеліс, професор-асистент по психольоґії на Пенсилвенійськім університеті, робив 11 місяців досліди над шоферами одної таксикейбної компанії. Вайтеліс досліджував рекорди 150 жінок-шоферів і 2,000 мущин. Виявилося, що жінки мають три рази більше нещасливих випадків як мущини.

ЛИНДБЕРҐ В МІЯМІ.

ПРОЛЕТІВ ПРОСТІР З КУРТИС ФИЛД ДО МІЯМІ НА ПРОТЯЗІ 10 ГОДИН І 40 МІНУТ.

МІЯМІ, Флорида, 2. лютого. — Линдберґ вибрався в дорогу, щоби відчинити правильну воздушну комунікацію між Злученими Державами і Панамою. Якби не буря, був би долетів до Міямі без перешкод, а так мусів перервати лет в Джексонвил, щоби набрати ґазоліни.

ЧЕСЬКА ГОСПОДАРКА НА ЗАКАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.

Промислова Спілка, яка взяла в Чехів концесію на розрібку лісів у бувшім маєтку графа Шенборна (Закарпатська Україна), по умові зобовязалась протягом першого року вкласти в підприємство 100 тисяч чеських корон, а вклала тільки 10 тисяч. Тому техніка рубання лісу примітивна; нема ані шляхів ані вузькоторових залізниць, які мала би ця спілка провести. Брак техніки надолужується експльоатацією живої сили робітника-селянина, який до того за 8 до 10 годин праці дістає плату, що ледви вистарчає на денний прожиток.

ПРИ ЧОМУ ТУТ ЧЕХИ?

З торгів здано переведення будови двох парових тартаків на Закарпатській Україні двом братам, Українцям Шобранам. З цього приводу чеська преса зазначує, що доперва під благодійством чеського уряду населення Закарпатської України дістало змогу виступати навіть у таких „великих" справах.

КНИЖКИ ЗА ВІЙНУ.

Перед кількома днями відїхав з Берліна до Білгороду поїзд, у якому поїхало 377 скринь з книжками. Не є це одначе книжки замовлені — ні! Німеччина в той спосіб сплачує Юґославії відшкодовання, яке вимусила на ній антанта. Доси сплатила вона книжками 907 тисяч марок в золоті — а вислати ще їх має за пів міліона марок. Книжки ті розділюють між високі школи Юґославії. А в нас кажуть, що книжка — дурниця.

НУ — НАРЕШТІ!

Якийсь Емануель бен Нісан, Жид у Палестині, видав летючку, яка розійшлася у кількох міліонах примірників з таким змістом: „На Новий Рік молився я дуже горячо о визволення Жидів. У сні того дня явився мені білозодягнений чоловік, який сказав, що воно незадовго прийде. Одначе я не запамятав дати. Кілька днів пізніше приснився мені старець і показав мені письмо, яке мав у руках. Там було написано, що незадовго прийде Месія. Тому взиваю Вас, Жидів, щоб ви відправляли покуту та готовились на його прихід". Чи заповіджений Месія прийде — почуємо.

КРАДУТЬ І З ПОСТЕРУНКУ.

В Дідилові, біля Камінки Струмилової, невідомі справники вкрали з тамошнього постерунку кріси і револьвер.

ЯК УСОВУЮТЬ ПАПЕРОВУ КРІЗУ.

Від якогось часу в Радсоюзі відчувається брак друкарського паперу. Щоб зменшити запотребовання на папір, у Москві видано наказ заборонити спродажу його на видання релігійних часописів та книжок. Рівночасно заряджено, щоб з провінціональних архівів вибрати всі документи, що стосуються до революційного періоду і доставити їх на фабрики паперу на перерібку.

До таких самих способів збільшити випуск паперу хапалися большевики ще в 1921. На той час припадає, особливо на Україні, велике спустошення архівів, яке привело до загину цінного історичного матеріялу.

ВАЖНЕ ДЛЯ ВП. ПП. СЕКРЕТАРІВ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗА.

Сим повідомляється Вп. пп. Секретарів відділів У. Н. Союза, що висилка календарів на рік 1929 для членів У. Н. Союза вже розпочалася і що вже вислано календарі на адреси пп. Секретарів для слідуючих відділів:

Вислано почтою 1. лютого: Від. 217 (3 п.), 237, 242, 254, 282, 316 (2 п.), 320, 321, 324, 325, 330, 331, 332, 358, 361 (3 п.).

Вислано експресом 1. лютого: Від. 309, 323.

Котрий би зі згаданих відділів не дістав з якоїсь причини посилки до 10 днів від дня вислання календарів, нехай повідомить Адміністрацію Свободи.

ЛІТАКАМ БУДУЧНІСТЬ!

В Німеччині почали будувати малі металеві літаки, які коштують танше як самоходи, бо всього 5 тисяч 200 марок. Обчислено, що і їзда тими літаками, якої кошт виносить 14 феників за кільометер, є також дешевша ніж їзда автом. Літакам тим ворожать велику будучність.

ПРОРОЦТВА КУЙБИШЕВА.

Куйбишев, голова Ради Народ. Господарства, на конференції представників профспілок у Москві заявив, що в р. 1929 загальна продукція промисловости збільшиться більше ніж удвоє: з 13 міліярдів до 28 міліярдів. Ця заява, при тому голоді, який охопив південь України та всі більші міста і промислові центри, як і занепад промисловости, не зробили жадного враження. З приводу неї жадних дискусій на конференції не було.

ЗА ЩО ЗВІЛЬНИЛИ СЕКРЕТАРІВ ВУЦВК.

ВУЦВК, як відомо, звільнив своїх секретарів Буценка та Власенка, а на ґенерального секретаря призначив Василенка. Ці зміни пояснюють у Харкові тим, що звільнені секретарі підтримували в околицях, охоплених голодом, антикомуністичний рух.

„ЗАБАВА В ЛЮБОВ" ЗАБОРОНЕНА В ШКОЛІ.

Московська „Правда" в статті Кольцова подає цікаві подробиці про шкільництво під владою большевиків. До одної вірменської школи в районі Сочі приїхав окружний інспектор. Учитель задемонстрував йому нові „методи" навчання. У великій салі діти поділені є на три ґрупи відповідно до зросту. Перша ґрупа найнизших (хлопці і дівчата), без огляду на це, як давно вже є в школі, пише завдану тему, Друга ґрупа — діти трохи вищі в тімсамім часі співають хором. Третя ґрупа найвищі ґімнастикуються рівночасно. На стіні висить розклад лекцій: перша лекція — читання, друга лекція спів, третя — гри на ґрамофоні. Грецька школа в Піленкові оголосила такі правила для учеників: 1) Всі повинні сидіти без руху на своїх місцях і кувати лекції, 2) підчас лекцій мовчанка в клясі повинна бути більша як звичайно, 3) підчас співу не слід забувати на дисципліну, 4) на перервах між лекціями слід здержуватися від хуліґанства (!) і забави в любов.

А МИМО ТОГО ПОВСТАННЯ В МІНСЬКУ БУЛО.

Большевики спростували відомости, подані в закордонних ґазетах про бунт у військовій школі в Мінську (Білорусь), але особи, що недавно прибули до зах. Европи, оповідають подробиці цього бунту. Почався він, як вони оповідають, з того, що курсанти позабивали своїх командантів і почали поширювати свою акцію в місті. Викликані спеціяльні відділи „Чону" вступили в бій з бунтівниками і змусили їх до зложення зброї. Підчас бою забито 8 курсантів і кількадесятьох були розстрілені на підставі наказу Чека.

ВОРОГ МОСКІТІВ.

Як відомо — малярію, оту страшну хоробу, яку неодин наш чоловік в італійському та албанському полоні перебув — поширюють комарі, звані москітами, і длятого боротьба з нею така важка. Та наука йде вперід. Ось недавно відкрито, що мала рибка, т. зв. ґамбузія, живиться виключно личинками та яєчками москітів. Учені задумали її використати і для проби в один став напущено тих риб. Показалося, що дійсно вода в ньому за якийсь час стала чистіша і здоровша. І тепер італійський уряд заложив великі годівлі тих рибок — а на другий рік задумує він зарибити ґамбузіями всі маляричні ріки і стави і в той спосіб знищити ту хоробу.

НЕ БУДЕ БІЛЬШЕ ЖИВЦЕМ ПОХОВАНИХ.

Лондонські ґазети повідомляють, що один тамошній лікар винайшов певний засіб, завдяки якому не буде вже більше живцем похоронених людей. Журналістам той лікар задемонстрував цей винахід: є то іґла получена з електричною струєю. Коли цю іґлу застромити в людське тіло, то плин, який є в іґлі, останеться рожевий, коли чоловік іще живий; колиж то вже мерець, плин приймає жовту краску. Винаходом зацікавилися лікарі й „Товариство для охорони передчасно похоронених". Негайно скликали засідання членів, щоби ухвалити рішення в звязи з новим винаходом.

ХТО ПРИДУМАВ ПОДАТОК ВІД СПАДЩИНИ.

Скарб французького короля Людвика XV. дуже був підупав. Міністер фінансів, т. зв. ґенеральний контрольор надармо ломив собі голову, відки роздобути би нові доходи, щоби підсилити слабовитий скарб. Саме тоді зявився в Парижі Венеціянин, Яків Казанова, славний донжуан і авантюрник, автор славних споминів. Тому, що Казанова звісний був з того, що знав усе в найбільшій біді роздобути собі гроші, французький контрольор державний поручив міністерство фінансів Венеціянинові Казанові і журу над збільшенням державного скарбу. Казанова не завів його в сподіваннях. Знав, що кождий новий податок стрінеться зі спротивом з боку перетяжених податників. Тому придумав таксу від спадщини, бо знав, що дохід із того буде повний і постійний, а не діткне безпосередньо нікого, і не викличе тому невдоволення. Проєкт приняли і до нині обовязує він у Франції і поза її границями.

КОМУНІСТИ ЗАХОДЯТЬСЯ БІЛЯ ПОВНОЇ ЛІКВІДАЦІЇ ҐРУПИ ТРОЦЬКОГО

1,600 ТРОЦЬКІСТІВ ВИСЛАНО В СИБІР ТА В ИНШІ МІСЦЯ ЗАСЛАННЯ. СТАЛІНЦІ СПОДІВАЮТЬСЯ СКОРО ЗНИЩИТИ ТРОЦЬКІЗМ У ПАРТІЇ.

МОСКВА (СССР.), 2. лютого. — Тепер стало відомо, що радянський уряд місяцями висліджував прихильників Троцького, щоби нарешті приступити до повної ліквідації його ґрупи. Останні масові арешти прихильників Троцького показують, що Сталін розпочав з ними рішучу боротьбу.

Совітський уряд не спиниться в своїй боротьбі, поки остаточно не вичистить комуністичну партію від троцькістів. Майже всі відділи комуністичної партії ухвалюють постанови, що підтримують уряд в його боротьбі. Коли Сталін переконався, що було помилкою лишати Троцького на засланню в СССР., вирішено вислати його за кордон. Туреччина видала Троцькому лише транзитну візу, а тому думають, що він буде просити візу до Німеччини. Вся преса в СССР. мовчить про висилку Троцького, а тому населення не знає, що з ним сталося.

ЛІТВІНОВ ЗНОВУ ЗАПРОШУЄ.

НА ЦЕЙ РАЗ ПРОСИТЬ ВСІ СУСІДНІ ДЕРЖАВИ ПРИЇХАТИ ДО МОСКВИ, ЩОБИ ПІДПИСАТИ ПРОТИВОЄННИЙ ДОГОВІР.

МОСКВА (СССР.), 2. лютого. — Літвінов запросив представників Польщі, Естонії, Латвії та Румунії приїхати до Москви на день 7-го лютого, щоби там підписати спільний противоєнний договір. Коли цю пропозицію приймуть всі держави, то Румунія перший раз увійде з Росією в офіційні дипльоматичні стосунки, що були перервані, починаючи від революції 1917 року. Литву запросять пізніше до підписання цього договору, а Фінляндія ще не висловила своєї згоди.

Своє запрошення Літвінов післав по конференції з польським послом Патеком, який переказав, що всі сусідуючі держави висловили бажання підписати договір з Москвою. Спільне їх засідання має відбутися в Москві.

ВАЖКА КАРА КОМУНІСТАМ.

99 ЯПОНСЬКИХ КОМУНІСТІВ ПРИСУДЖЕНІ ЗА ПЕРЕДВИБОРЧУ АҐІТАЦІЮ НА ВЯЗНИЦІ НА ЧАС ВІД ДВОХ ДО ВОСЬМОХ РОКІВ.

ОСАКА (Японія), 2. лютого. — Арештовано більше сотки членів осакського комітету комуністичної партії за демонстрацію підчас загальних виборів у березні минувшого року. Тепер суд засудив 99 на вязницю, а 28 поставив під догляд поліції.

РОЗБУДОВА ФЛЬОТИ.

ЛОНДОН (Анґлія), 2. лютого. — Спростовуючи твердження сенатора Джонсона, що нібито Анґлія з кінця війни починає будувати сімдесять осьмий кружляк, британські офіційні кола подають инші дані. До Вашингтонської конференції Анґлія з кінця війни зовсім не будувала кружляків, а з 1924 р. збудувала 13 кружляків, кожен на 10,000 тон поємности і 4 на 8,000 тон. За той час Злучені Держави збудували 8 кружляків на 10,000 тон кождий, але з кінця війни і до 1924 р. вони збудували ще 10 кружляків.

Коли Злучені Держави ухвалять будувати 15 нових кружляків, то вони будуть мати 33 кружляки на 305,000 тон, але Анґлія лише 12 нових кружляків поємности 190,400 тон.

ШВЕҐЛА ЗРЕЗИҐНУВАВ.

ДОВГОЛІТНІЙ ПРЕМІЄР-МІНІСТЕР ЧЕХОСЛОВАЧЧИНИ, „НЕКОРОНОВАНИЙ СЕЛЯНСЬКИЙ КОРОЛЬ", УСТУПИВ ІЗЗА ТЯЖКОЇ ХВОРОБИ.

ПРАГА (Чехословаччина), 2. лютого. — Вчорашні чехословацькі ґазети подають відомости про резиґнацію премієра-міністра Швеґли. Останні три роки він тяжко хворіє. Це змусило його просити у президента Масарика звільнення зі становища премієра.

Новий кабінет міністрів буде формувати теперішній військовий міністер Францішек Удржал. В новому кабінеті залишиться більшість міністрів, що були в кабінеті Швеґли.

ПЛЯНИ ІНТЕРВЕНЦІЇ.

БЕРЛІН (Німеччина), 2. лютого. — Вдова ґенерала Гофмана заявила, що покійний її муж вважав, що поваленння большевиків можливе лише спільними силами Анґлії, Франції та Німеччини. В цій справі він вів переговори з впливовими Анґлійцями і Французами.

В тій цїли Гофман їздив у 1926 р. до Лондону, але коли виявилося, що така інтервенція буде потребувати непомірно великих витрат, він залишив свій плян.

ПОМСТА ЗВІЛЬНЕНОГО РОБІТНИКА.

ВАРШАВА (Польща), 2. лютого. — Звільнений з фабрики в Лодзі робітник напав на вулиці на сина властителя фабрики і застрілив його.

Потім почав стріляти в менаджера фабрики, А. Кона, котрого також смертельно поранив.

Конаючи, А. Кон застрілив напасника.

ПОВІТРОПЛАВНА КОМУНІКАЦІЯ ЛОНДОН-ІНДІЯ.

ЛОНДОН (Анґлія), 2. лютого. — З 30. березня заводиться правильна тижнева комунікація літаками між Лондоном і Індією. Вся подорож на 5,000 миль буде трівати 6 днів. Пасажирів і почту перевозитимуть на звичайних літаках та на „літаючих човнах".

З Лондону до Базеля у Швайцарії летітимуть звичайні літаки, а звідти „спальні експреси" до Ґенуї. З Ґенуї до Єгипту — „літаючі човни", а далі знову великі трохмоторі літаки аж до Індії.

„SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 0, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918

SUBSCRIPTION RATES Three cents a copy.		ПЕРЕДПЛАТА: Поодинoке число три центи	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates		В Джерзи Сити і Загранищею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
Телефон „Свободи": 498 Montgomery. Тел. У. Н. Союза: 1838 Montgomery
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ДО КАНАДІЙСЬКИХ СИМПАТИКІВ У. Н. СОЮЗА.

Головка канцелярія нашої організації одержує раз-у-раз численні запити з ріжних сторін Канади, головно від українських робітників, що живуть по більших містах, в справі порад, як стати членом У. Н. Союза. Майже всі ті, що питаються, заявляють охоту вступити до У. Н. Союза прямо через Головну Канцелярію. Рівнож і редакція „Свободи" одержує не тільки дописи з Канади, але й численні побажання дописувачів, що хочуть бути в рядах нашої організації. Оте зацікавлення нашою організацією і нашим органом зросло в Канаді особливо від того часу, коли до Канади почали прибувати у більшім числі стрільці бувшої Галицької Армії. Але поза кими одержуємо письма й від инших.

Всім тим нашим симпатикам заявляємо, що як Головна Канцелярія У. Н. Союза так і редакція дуже радіють тим радісним проявом. Редакція дуже вдячна тим, що й тут в Америці не узнають ніяких кордонів і намагаються звязати нашу іміграцію в одну родину, а тому дописують в рядигоди з Канади до стейтів, інформуючи нас про життя-буття канадійських братів. Головна Канцелярія готова піти на зустріч нашим канадійським симпатикам і зробити всьо, що тільки можливе, щоби й їх притягнути до Союзової Родини. І то не тільки робітників у фабриках, але й тих, що на полю працюють. Бо і на полю при господарстві жде фармера не менша небезпека як робітника. Бож це не старокраєве господарство, а з машинами. А наші фармері, хоч поступили під оглядом модерної господарки, але свою старокраєву селянську звичку, не думати про асекурацію, задержали далі як і в Канаді так і почасти тут у стейтах. А це великий промах. Фармер мусить дбати про забезпечення своєї рідні неменше як і робітник. А асекурація являється найкращим забезпеченням.

Та одно мусять памятати канадійські наші симпатики, що не можна належати до Союза прямо через Головну Канцелярію, а тільки через відділ. А щоби міг повстати відділ У. Н. Союза, треба найменше 6 членів на початок. Тому кождий, що хоче вступити до У. Н. Союза з Канади, хай призбирає у своїй місцевости хоч пятьох охочих, а тоді Головна Канцелярія дасть згоду на новий відділ. А коли тих відділів буде більше, У. Н. Союз готов піти нашим канадійським браттям на руку й отворити там Філію У. Н. Союза.

Кождий, що заінтересований нашою організацією і добачує те велике добродійство, яке спливає через неї на нашу іміграцію в стейтах, хай доложить трохи праці, а ми певні, що У. Н. Союз зможе в скорому часі поширити це добродійство й на Канаду.

Василь Бобрів.

МОСКОВСЬКІ ХИТРОЩІ

(З приводу першого концерту київського хору „Думка"" в Парижі).

Перше ніж говорити за концерт, треба оглянутися назад.

А саме на ту широку дорогу, яку проложив одинокий в світі хоровий майстер Олександер Кошиць та ті стежки, котрі невпинно протоптували його учні-капеляне (вдалі чи невдалі).

Схематично показати можна булоби так.

Товсті лінії пересікають Францію від Парижа на південь через Ліон на Марсилію та Бордо, на захід — Нант, а на схід Страсбург. Від цих же товстих ліній, мов павутиння пішли вже лінії тончі.

Крок за кроком, українська пісня виривала у Французів признання самостійности, окремішности від Москалів, Росії, Русі, Імперії. Французи-ж, найбільші в світі консервативісти, мусіли ламати свою психольогію й нарешті зломали. Вони тепер вже знають, що українська пісня не московська і навідворіт.

О. А. Кошиць проламав кригу й полетів далі ламати, а а на його місці лишилися „кошенята" поширювати тріщину. І це вдалося вповні. Не пособило Москалям і те, що в свій репертуар (бо московських хорів в Парижі, як собак в Царгороді) вони включили українські пісні. Французів вже не можна було одурити. Правда, останніми часами наша пісня замовкла, нема українських фахових хорів, нема нового репертуару, але слава лишилася й живе серед Французів і понині.

Причин до упадку хорів було багато. Нема грошей, нема Кошиця, який би навчив дирігентів нових пісень, нема, як я вже згадав, репертуару, тай співаки порозтікалися по світах. Та вже те „міжцарствіє" минуло.

Українці трохи підлатавши свої діри та злидні, почули потребу в пісні і заклали в Парижі „Співоче Товариство імени О. Кошиця" і серіозно готуються до виступу в роковини Тараса Шевченка. Нове товариство заняло незалежну позицію й удержує себе власними силами.

Так виглядала й виглядає справа української пісні в Парижі. Теж саме, більше-менче, можна прикласти і до всієї Европи.

Несподівано на поміч емігрантам Москалям прийшли червоні. Як одних так і других пече слава української пісні, а як її знищити, не один рік думали.

І надумались.

Вислали за кордон київський хор „Думку".

Я навмисне не називаю „український", бо він український є лише по складу співочих сил, тай у програмі стоїть „руский", хоч заклав його Українець, дбаючи про славу та розголошення нашого одинокого, що зберігся в чистоті, скарбу.

Український хор „Думку" заложив в 1920 році в Києві небіжчик Кирило Стеценко. Та не довго пробув на його чолі. Система підсижування та провокації й тут найшла собі приміненя.

Нікому невідомий на Вкраїні народний учитель, вірний раб Москви, Нестор Городовенко, викурює низкою провокацій К. Стеценка, не тільки з диригування, але й з Києва. Тай не міг подобатись К. Стеценко окупантам України, бо був щирим патріотом своєї батьківщини. Вони потрібували „пролетарія" на зразок Городовенка, якому на Україні не залежало, лише на своїх амбіціях.

Цей большевиками спечений дирігент перше, що зробив, розігнав старих досвічених співаків, які співали ще колись з Кошицем та Стеценком, бо звичайна річ: співаки обурювалися на заведення „Городовенковських нюансів". Так, як і влада окупантів потрібує хоч і нікчем, але льояльних, так і Городовенко, як правовірний комуніст не міг не малпувати своїх панів.

Тимчасом лаври О. Кошиця не давали йому спокою. Він ходив і бачив сни один від другого кращі.

Большевикам же (власне Москалям) ходило о те, аби, як хоч не знищити слави, добутої Кошицем, то бодай зменшити її, знівелювати.

І Городовенко оказався просто скарбом, незамінним і талановитим в цьому напрямі.

В день самого концерту пішов я до дирекції, яка влаштовувала концерт „Думки" в Парижі, щоби дістати газетярський білет. Один з директорів, який якраз мав це мені заладити, був занятий при телефоні і мене попросили почекати. Чекати довелося досить довго, бо директор торгувався саме з власником готелю, де мали спинитися співаки „Думки".

Довго йшов торг. Нарешті почув я таке:

— Ну, ви хоч по пляшці „Віші" поставте. Що? На чотирох людей ви не можете поставити пляшку води, котра коштує одного франка? (чотири центи). Ну, добре, добре! Дивіться, погодуйте гаразд.

Я представив собі тих нещасливих співаків, яким навіть пляшки води певно не поставлять до обіду. А який же обід буде? Дирекція тим не дуже турбувалася. Мовляв, на Україні голод, то будуть раді й тому, що дадуть. І я не помилився, але про це низче.

Сталось якось несподівано, хоч говорили давно, що капеля „Думка" має виїхати за кордон. Але говорили, писали, відкликали й знов відкликали, а потім і зовсім замовкли.

А тутешні большевички вкупі з Москалями ріжної масти нахвалялися, що, мовляв „Думка" почепить носа Республиканській Капелі, а зокрема О. Кошицеві. Заздрість зїдала Москалів.

І от одного дня на вулицях Парижа зявилися величезні афіші „Думка!" „Думка!" „Думка"!

Загомоніли Українці.

На тих же афішах і програму умістили европейських та московських композиторів.

Тільки не українських. Не треба думати, що це випадковість. Ні. Просто українських композиторів не вважають за таких. А що головне, сам Глазунов тобто автор, має дірігувати затяганим, „Гей ухнем" (Волга Бовтман).

Більше горячі Українці місця не находили, спокійні мовчки переживали, а всі разом горіли від нечуваного сорому.

Але що можна було зробити, як не червоніти. І червоніли.

Вечір. Десь коло девятої години. Вестібуль найбільшої модерної салі Парижа, Плеймо, наповнений „звучной рускойречю". Подекуди чути французьку та українську мови.

Скрізь маячать величезні плякати „Київського хору „Думка", але не українського. Десь там лише побачиш це „сакраментальне" слово. Підходить вчорашній уенеровський дипльомат, а сьогодня ретельний большевик Ісаєвич і зразуж починає доказувати користь виступу українського хору вкупі з симфонічною орхестрою.

Хтось питає:

— І то корисно, що співатимуть московські пісні?

— Звичайно, хай почують, що Українці вміють співати й по московськи.

— Та миж майже 200 років співали по московськи, тай знов.

Сменовеховцеві нема чим крити й він приспішує кроки, чуючи по тоні Українця, що вже недалеко до більше серіозного звороту.

Пробігає О. Кошиць. Прийшов і він послухати, як будуть пробувати ламати те, що здобув він з „капелянами".

Поруч маленького зросту Українець розказує про хорян.

— Та Городовенко мій учитель. Коли я прийшов до нього на пробу, так він поблід і замахав руками: **Йдіть, ідіть, я не можу з вами говорити".** Тужмить коло мене вже крутиться якийсь тип. Певно чекист. Бо їм заборонено говорити з емігрантами.

Дзвонить другий дзвінок. Вестібуль пустіє. Спішу і я на салю.

Багато проминуло часу з того моменту, коли я вперше почув українську капелю в Празі.

Давно це було.

Вже десять років минуло.

Але мені здається, що то було вчора. Я бачу публику, бачу співачок, співаків.

А найяскравіще бачу Олександра Антоновича Кошиця.

Повів він рукою і вдарив по живих струнах живої бандурикапелі. І піднялися слухачі зі своїх місць і завмерли в невиразному натхненні. Жива бандура, частина крови української заговорила такою мовою, яку розуміли діти. З естради, що держала 80 ніжних струн говірких, лилася та пісня, яка не дала нам помосковщитись та спольщиитсь. Ота пісня, що зберегла нам наше національне лице.

Слухали її тоді ще не вороги, але не приятелі — Чехи. Прямо божеволіли від захоплення. І не диво, бо подібного ніколи не чули.

Не пізнали Чехи навіть свого гимну. Чарівник О. Кошиць найшов для нього той стрій, який належить, і нудну пісонку перетворив в урочистий гимн, вложив душу, вдмухнув життя.

Як встали Чехи при звуках свого гимну, так і не сідали. Бо слідом лився, розливався, дзвенів український гимн.

Пісня козачого народу, пісня тих Словян, що від віків боронили культурний світ перед азіятами.

Козакам не треба було симфонічної орхестри; вони самі складали її. Капеля була симфонічною орхестрою з таких інструментів, яких не встані виробити людські руки.

Так починалася триюмфальна подорож української пісні.

Гимном нації, піснею народа, який хоче волі, який прагне її здобути.

Не рабським понижуванням, а гордим герцем; не попихачами приїхали співаки Української Републиканської Капелі в Европу. Не з вождом — підніжком Москви, а з козаком на чолі.

Паризька симфонічна орхестра не користується славою, бо її не має. Тай як матимеш за 2—3 місяці існування. Музики незіграні, аматори, одним словом, як орхестрові немовлята.

Колиж у мене питають про враження, то я відповідаю, що хорові не можна співати в такому співтоваристві. Тай хор певно таксамо те розуміє, але хазяї Москалі примусили „Думку" співати разом з цією великою орхестрою, яка не вийшла з хаосу. І щож?

Співаки виконували ролю інструментів, яких не доставало орхестрі.

Тай це пів біди. Нічого не зробиш, коли так хоче менаджер. Але московська музика, якою заняті були співаки?

А „гей ухнем?"

Чимало їх „ухади" й „ухають" Москалі?

Невже рабство цілком зассало цих людей?

Ні одного голосу протесту.

Так починали свій виступ співаки з „Думки".

Москалі святкували перемогу. Деж таки?

Українці, ті Українці — мазепинці, які не признають московської пісні, співають по московськи, московських композиторів.

Хібаж це не свято?

Вониж від роду не чули, щоби Українець, свідомий своєї нації, пропагував московську пісню.

Але перемога ця не лишила сліду. Хоч як били „браво" москалики, сліду від концерту не лишилося й зі всіх газет тільки „Лентрасіжан" присвятив пять рядків: „Сподіваємось, що київський хор „Думка", який співав з паризькою симфонічною орхестрою, в наступному концерті матиме великий успіх".

І все.

Москалі відомі з блофу. На цей раз Европі прийдеться побачити черговий блоф, якого частину вже довелося бачити на першому концерті.

В. Будзиновський.

ТІ, ЩО ЗНАЛИ ЙТИ НА СМЕРТЬ

(Історичне оповіданне).

(11)

Козак відійшов, Кричевський пішов спати. Середопівночи козаки рушили на Лоїв, як доси, лісами. В Річиці цілий гарнізон зі своїм командантом Шварцгофом не спав цілу ніч, ладячися до оборони. Не сумнівалися, що на зорях козаки спробують щастя і вдарять на місто. Але вже й сонце показалося, а ворог не підходить. Шварцгоф жде ще годину, ворога не видко. Вчера бодай малі козацькі стежі висувалися з ліса, то назад в лісі щезали. Нині не показався ні один козак. Шварцгоф вислав кілька підїздів; деякі просто на ліс, деякі окружними дорогами. До ліса наближалися і в ліс вступали дуже обережно. Відтам вертали чвалом. Вертали в повнім числі, отже ворог цілком не бачив їх. Якби був бачив, бувби бодай троха перебив їх. Але й вони нікого не бачили, бо козацьке таборище в лісі було пусте. Козаки неначе під землю провалилися.

— Сего не збагну! — Шварцгоф сказав, ударивши руками по боках. — Хіба привиділося всім тим, що вчера казали, що бачили велике козацьке військо.

— Не привиділося, — відповів отаман одного підїзду. — Велике військо справді було, бо ми оглядали таборище і бачили сліди. Там було яких двацять тисяч коний. Слідимцілком свіжі, з сеї ночи.

В тій хвили на вежі костела і на полудневім валі заграли алярмові сурми.

— Се був підступ! — Шварцгоф крикнув. — Здурили нас. Будьто би відійшли, щоби неожидано заатакувати нас з иншого боку.

В Річиці счинився рух, бо всі вояки бігли на свої позиції. Шварцгоф побіг до полудневого форту і вийшов на вал. До Річиці ішло чвалом якесь військо. Пушкарі справили на него три гармати і з запаленими льонтами дожидали приказу.

— То наші! — Шварцгоф крикнув, коли військо наблизилося на відстань гарматного стрілу. Се було справді литовське військо, яке вів Павлович. Не мало здивувався, коли Шварцгоф сказав йому, що козаки були ще сеї ночи, але щезли і ще ніхто не знає, куди вони повіялися.

— Якби були пішли на Лоїв, то я бувби з ними зійшовся, — Павлович замітив. — Може вони з иншого боку хочуть вдарити на Річицю? Мушу перетрусити околицю. Як не знайду їх, вертаю.

Тоді, коли Павлович перетрушував околицю Річиці, Кричевський вже вертав з Холмеча. На Холмеч з Річиці пішов був з двох причин. Щоби запастися муніцією, котрої мав омаль, і щоби збаламутити Радзівіла. Знаючи, що козаки під Річицею, Радзівіл дожидав їх від північного заходу, бо так ішов найкоротший і найвигідніший шлях. Від північного сходу, себто від Холмеча Радзівіл не міг дожидати ворога, бо се був шлях дуже невигідний і через те о много довший. Прийшовши до місця, де полишивсь був козацький таборик, Кричевський приказав таборикови далі стояти в своїм лісовім скритку і довів козаків просто на схід, на Холмеч. Сим разом козаки мали велике щастє. Саме, коли ідучи лісом наближалися до дороги, яка ідучи з Лоєва на Річицю перехрещувала їх шлях на Холмеч, дорогою пролетіло вихром військо, яке вів Павлович. Йому ані на гадку не прийшло, що ліворуч в лісі велике козацьке військо: саме те військо, перед котрим він ішов боронити Річицю. Козаки вхопили драгуна, котрий приостав був позаду. Він розказав, що друге литовське військо під Коморовським пішло на Брачин. Козаки пішли далі і зупинилися в лісі під Холмечом. Козак висланий до холмецького попа вернув до Кричевського і переказав, що Холмеч що днини рано відчиняє свої ворота, щоби випустити на пашу людську худобу. Тоді найліпша нагода вдертися до міста. В хвили, коли ворота будуть відчинені, в Холмечу вдарять в дзвони. На сей знак козаки вскочать в місто. Литовський гарнізон в місті невеликий, під командою ротмістра Соколовського.

Як піп порадив, так і сталося. Коли заграли дзвони, козаки вскочили в місто. Весь гарнізон погиб в бою. Козаки забрали весь воєнний запас. Кричевський приказав міщанам почислити трупи побитих жовнірів. Міщани не дочислилися чотирох. Кричевський не сумнівався, що вони спаслися і втікли. Очевидно, до Лоєва і звістять Радзівіла, що козаки в Холмечу. Радзівіл буде дожидати їх від Холмеча.

* * *

Четвертої днини по відході Павловича і Коморовського з Лоєва, прибігли до литовського табору три жовніри з Холмеча і розказали Радзівілови, як то козаки взяли місто, гарнізон вирізали, запас забрали. Князь зараз вислав на Холмеч два підїзди, щоби справдити вість, принесену жовнірами. Підїзди скоро вернули і литовський гетьман вже знав, на чім стоїть. Вже знав, що велика козацька сила під Кричевським тягне на него від півночи, отже проти тої сторони треба укріпити і обезпечити табор. Знаючи, відки ворог іде, Павловичеви і Коморовському вже нічого було ганятися, шукаючи ворога. З ними була велика сила війська, потрібна до оборони табору. Треба було як найскорше завернути їх. Між Татарами знайшлися смільчаки, котрі зобовязалися віднайти Павловича і Коморовського, та передати їм нові прикази князя. В таборі розпочалася горячкова робота. Все військо пішло докінчувати окопи і рови по північній і північно-західній стороні табору. Також гармату уставлено на нових позиціях, щоби гідно привитати ворога, скоро тільки зважиться підступати під табор. Появи козаків Радзівіл сподівався не скорше, як за два-три дни. Правда, від Холмеча не було далеко, але, знаючи, коли козацьке військо було ще коло Бабич, коли появилося коло Річиці і коли взяло Холмеч, Радзівіл знав, що таким божевільним походом козаки вже перетомлені. Гадаючи ворога заатакувати, козацьке військо мусіло відпочати.

Кричевський знав, що Радзівіл буде дожидати його від Холмеча, та буде думати, що козаки не зараз покажуться під Лоєвом. Але Кричевський знав також і се, що атака на Литву може бути успішна тільки тоді, коли Радзівіл буде здурений. Коли раньше хотів здурити його неожиданою появою від півночи, то тепер мусів наскочити на него від полудня.

Під Холмечом козаки відпочивали тільки до смерку. Коли смерклося, військо щезло в лісах і пустилося, окружляючи Лоїв, на полудне. По дорозі зійшлося зі своїм табориком, котрий тепер пішов за військом. Обійшовши Лоїв, козаки, вже на другий день по наскокови на Холмеч, спинилися в лісах, дві милі на полудне від Лоєва. Обережні звідуни розіслані на всі сторони вернули з тим, що навкруги лісів переповнених козачим військом нема живої душі, отже Литовцям ані сниться, що ворог за їх плечима.

Військо було невиспане і перетомлене, ледви держалося на конях. Хто з коня зліз, під ним делькотіли коліна. То не жарти, пару діб майже не злізати з коня і шибати собою сюди, то туди. Не диво, що по такій пекольній їзді, коли вже опинилися перед табором укріпленим і наїженим гарматами, стали тут і там виринати сумніви в можливість успіху. І між старшинами, зібраними навкруги Кричевського, дались чути голоси, які не радили без надії на побіду жертвувати двацять-тисячне військо, військо найліпше, яке мала Україна. Кричевський знов промовив палко доказуючи, що великана сліпого, або сплячого подужає й мала дитина. Литовець, — Кричевський казав, — сліпий, бо не бачить, відки йде на него його ворог. Колиж побачить, то мабуть вже буде запізно боронитися. Коби тільки до послідної хвилі не провідав, що ми вже тут, то невдачі не потребуємо боятися.

В старшину знов вступив бодрий дух. Порішено вдарити на Радзівіла на другий день в ночи. До тої пори, надіялися, військо відпічне, та верне до сили.

(Далі буде).

Волтер дістав від якогось письменника трагедію в рукописі для оцінки. Переглянув її та відписав авторові:

— Направду, що хіба не було тяжко написати таку пєсу, але справжньою трудністю є для мене питання, що маю вам відповісти та як оцінити вашу пєсу?

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ЩЕ ПРО ЧИТАННЯ ЖУРНАЛІВ.

І. Бондар у „Свободі" порушив цікаве питання про читання старокраєвих ґазет та журналів. Там він вказав на ЛНВістник, як на журнал, що заслуговує на те, щоби кожен свідомий Українець був його предплатником, або принаймні постійним читачем.

Я є постійним читачем ЛНВістника, а купую кожне число в „Січовім Базарі" в Ню Йорку (103 Евеню А.). Окреме число коштує лише яких 35 центів, але скільки воно дійсно варте своїм змістом, то й не обчислиш. Ось уже тепер купив нову книжку за січень на 1929 рік і з великою насолодою читаю її. Не можу навіть спокійно працювати, поки не перечитаю всього до останньої стрічки, а потім починаю з нетерплячкою чекати на нове число ЛНВістника.

Але досада мене бере й злість охоплює на наших „мудрагелів", коли я приходжу за новою книжкою ЛНВ, й бачу, що в Базарі лежить копиця ще непроданих попередніх чисел журналу. А міжтим оце-ж Ню Йорк, що з своїми околицями має цілу хмару ріжних „діячів" та „політиканів", але які ніколи жадної книжки й не нюхають. А шкода! Як зовсім инакше виглядалоб життя американських Українців, колиб вони більше звертали увагу на читання книжок та наукових і літературних журналів. Тоді життя їх малоб глибший зміст і булоб націховане якимсь вищим національним ідеалом.

Не вірите? Спробуйте лише! Перечитайте одну-другу гарну книжку, або журнал, то побачите, що зовсім инакше будете розуміти політичне й національне життя українського народу. Тоді з ваших очей спаде неодна темна завіса й тоді ви инакше будете дивитися на національну справу й глибше розуміти вагу та трудноші громадської праці.

Хто хоче щось знати, той мусить багато читати та вчитися. Нічого не дається без труду й без пильности.

Читач ЛНВістника.

ПОДЯКА.

Я, низше підписаний, член від. 61. УНС., складаю сердечну подяку Головному Урядови У. Н. Союза за уділення мені запомоги з фонду запомогового в сумі 50 долярів. Також сердечно дякую Урядникам місцевого відділу за те, що вони постаралися для мене о ту запомогу, котра мені дуже придалася по моїй 6-мі-сячній недузі. У. Н. Союз поратував мене так, що жадна моя рідня, того не могла зробити. У. Н. Союз дбає про своїх членів, як рідний батько про свої діти.

Михайло Уріщак, член від. 61 в Лейтроґ, Па.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

СКРЕНТОН, ПА.

Чи довго нам це терпіти?

У нас боротьба. Нема чого цього таїти, ні боятися цього лиха. Бо лихо на те, щоби з ним битися і його знищити. Дотого боротьба йде за слушну справу: Нарід хоче бути господарем над своїм власним добром. Щож в тім злото, яка тут несправедливість? Чи це не природний вислід того, що громада здорово думає, що вона свідома не тільки своїх обовязків, але й своїх прав?

І от за ту слушну справу приходиться нам терпіти. Рутенський парох бере поліцію до помочі проти своїх власних вірних. Наших чесних жінок зневажують чинно, а англійські часописи розписуються про такі справи, що нам рішучо чести не приносять.

З тим пора вже скінчити. З холодною розвагою, терпимістю і тактом, але сміло і послідовно треба нам видержати при своїм і постояти твердо за права громади. А скінчимо з рутенською гнилизною, тоді і дух підніметься серед нас і красша піде народна робота в громаді.

Народне добро мусить остати в руках народу, а дух рутенський не може мати місця серед нас, бо ми хочемо визволення нашого народа, а не нового ярма.

А. Стельмах.

ШИКАҐО, ІЛЛ.

Концерт скрипака Олешкевича.

В неділю, дня 27-го січня, відбувся концерт пана Стефана Попіль-Олешкевича в школі Шопена при Вестерн і Райс улиці.

Цілий концерт складався із 5 частей, з чого першу і четверту часть виконала Українська Банда, зложена із нашої молоді під управою п. Едельмана, — а решту програми виконав наш молодий, але многонадійний скрипак гром. Олешкевич.

Не беруся давати музичної оцінки сего концерту, — бо треба на се фахового музика — а ним я не є, а лише хочу подати загальне враження пересічного слухача.

Концерт пана Олешкевича випав чудесно, а слухачі вийшли з тим переконанням, що скрипак грав по майстерськи. Ціла програма складалась із трудних клясичних композицій. Щоби вивчитися їх на память, та виконати це все в перфектних деталях, треба було положити до цього чимало праці. Наш талановитий скрипак вивизався зі всього якнайкрасше. Навіть такий великий і трудний твір як: Concerto in E minor — Мендельсона був виконаний легко і величаво.

Та тоді, коли з боку артистичного є всьо в порядку, то з иншого боку є страшні недостачі, а іменно: публика не дописала. Якби лише публика знала, як богато многонадійних талянів зневірилось і марнується через ті крісла, що світять пусткою на їх концертах! Хочеться мені вірити, що така маленька нетактовність нашої публики, яка означає для бідного студента ще й дефіцит у сумі 60 долярів, його до праці не знеохотить.

Д-р Г. Скегар.

„МОЛОЧНИЙ ХАРЧ І ЯЙЦЯ ПЕРЕМІНЮЮТЬ ЧОЛОВІКА У ЗВІРИНУ".

Таке каже нам вірити якийсь грецький лікар. „Не боюся думок і супротивлень більшости й заявляю якнайрішучіше, що кождий, хто їсть багато яєць і молока, не робить нічого иншого, лише те, що дістає духа і мозок худобини. Він тоді ніщо більше, лише двоножний віл". Такий то безпардонний цей грецький представник „веселої науки".

КАРТИНА З ФІЛЬМИ „ТАРАС ШЕВЧЕНКО".

ЗІ СПОРТУ Й ГИГІЄНИ.

ЗАЛІЗНЯК І КИРИЛЕНКО ТРИЮМФУЮТЬ.

Менаджер Пфефер влаштував минулого четверга, себто дня 31 січня, в Стар Касино дуже цікаву боротьбу. Ото перший раз вдалося йому стягнути чемпіона і „душителя" — Стренґлер Луїса, котрий мав боротися з українським борцем Залізняком.

Луїс дійсно боровся і Залізняк програв. Признаємо це, бо програна являється програною навіть в такім випадку, як це сталося з Залізняком. Через годину і чверть Залізняк був цілковитим паном ситуації. Держав Луїса як в залізних кліщах, а Луїс раз-у-раз втікав до шнурів. Ціла саля гуділа, бо Залізняк стояв весь час на середині і ждав на чемпіона, щоби віддалився від шнурів. Та чемпіон, хоч мав силу 10 медведів, не дорівнував у борбництві Залізнякови. Це бачив кождий наглядно. І бувби Залізняк відніс певну побіду, колиб був не денервувався і не спішився чимскорше положити Луїса. Луїс важить понад 30 фунтів більше від Залізняка. І цим великим тягаром почав Залізняк метати на всі боки, а підносячи його зашпотався і впав на землю так нещасливо, що втратив в одній секунді притомність. В той спосіб побідив Луїс, не приложивши до цего рук, а користаючи з нещасливого випадку.

Публика не хотіла навіть чути про узнання Луїса побідником. Коли Залізняк опритомнів, справили йому надзвичайну овацію, а Луїс мусів чимскорше втікати з арени.

Залізняк опанував так дуже техніку борбництва, що ледви чи є хто другий, щоби йому дорівнав під тим оглядом. А що бореться по джентельменськи, то не диво, що вся симпатія публики по його боці.

Другий Українець, Кириленко, впорався зі своїм противником Найбірґом за 22 секунди. Прямо ніхто не міг повірити, щоби можна було осягнути такий скорий рекорд. Кириленко кинувся як зручна пантера і сам не счувся, як положив противника.

Залізняк і Кириленко це без сумніву перші борці.

ТОВСТИЙ І ХУДИЙ В СВІТЛІ НАУКОВИХ ДОСЛІДІВ.

Чи людина товста чи худа, це передовсім дуже важне для її здоровля і здатности до праці. Згідно з найновішими дослідами розріжняємо тіловитість, що повстала з конституційних причин тіла, забурень внутрішніх желез (щитового і розродчого) і тіловитість, що повстала з надмірного відживлювання, лінощів. При тіловитости, що походить із внутрішніх забурень, нагромаджується богато товщу в організмі на бедрах, на горішній части ноги, на раменах, на барках і на хребтах ніг і рук. Шкіра і сустави при такій тіловитости є ніжні, утлі, а лише має ляльковатий вигляд. Тіловитість, що походить із забурень полової желези, є характеристична цим, що товщ збирається в миднячковім пасі, в околиці горішніх частей рамен, на горішніх голінях і на грудях.

Товщ витворюється в організмі від хвилі, коли кальорійна вартість, (одиниць теплоти) нашого харчу більша є, ніж її потрібно для праці організму.

Худощавий, сухий, тонкий, стрункий вигляд людини є і серед лікарів доволі новим, мало узгляднюваним явищем. У ліченні домашніх звірят — ветеринарії — це явище є добре знане й оцінюють його як злід.

Худощавість, наклін до худощавости повстає, таксамо як тіловитість, або наслідком якоїсь причини в конституції організму, раси, або форми, або є наслідком зовнішних причин: прим. недуги, збільшеного зужиткування сил або надмірного голодування.

До першої ґрупи належать припадки худощавости, замітні у ріжних народів, рас. Є це т. зв. худі раси, приміром північний тип: Анґлійці, Шведи, а таксамо раси семітська і славянська виявляють наклін до тіловитости. Люди, що походять із цих худих рас, є ціле життя худощаві, не тому, як дехто хибно думає, що вживають спорту та тренінґів, але тому, що мають більшу зручність і тенденцію до спортової праці.

Худощавість і сухість лише що описаного типу є їх прикметою незалежно від того, як відживляються, вони є худі ціле життя, а при цьому почуваються дуже добре і є здорові.

Основна переміна матерії є тут зовсім правильна (а не як у голодуючих).

Иншим родом худощавости є запримічуваний у всіх людей наклін до худіння в деяких періодах життя (прим. підчас полового розвитку, після породу і перецвітання у жінок). То буде, так сказати, фізіольоґічна худощавість.

Анальоґічно до тіловитости і в худощавости, як уже згадано, найважнішу ролю відграють забурення железів із внутрішнім виділюванням: недомагання жолудкової желези й ін. Проти цього є знаменитий лік, інсуліна.

Бувають випадки худощавости, які і лікареви можуть піддавати думку про чахотку, або вперту недокровність, а викликані деякими формами полового життя, залежно від психо-фізіольоґічних причин, від темпераменту.

Худощавість спричинена голодом із конечности, з нужди, або глупоти (нарочного худіння) не представляє під науковим оглядом нічого надзвичайного.

Худіння, яке тепер є в моді у жінок (виголоджуванням), є не лише зайве, але й шкідливе. Занадто нагальне худіння може спричинити шкоди в організмі і то дуже великі: опадення внутрішних знарядів черевної ями, пропуклини, жовчеве каміння і богато инших недуг. Дуже небезпечно є переводити схудіння людям навіщеним чахоткою. Взагалі нагальними засобами ані в боротьбі з тіловитістю ані з худінням не осягнемо ніяких успіхів. З природою тяжко боротися. При помочі голодівки може вдатися дістати стрункий стан (на жаль, нині такий модний, що преціњ сам не творить іще краси), але ця мода має на совісти неодно людське життя.

Для лікування тіловитости (затовщення) маємо дуже добрі засоби, як: відповідна дієта, кліматичне лікування (холодні купелі, лазні, мінеральні води, железові препарати в малих порціях). Не слід приноровлювати голодове лікування. Лікарі, що порчають голодове лікування, це вороги людськости.

— Що ти робив би, колиб ти мав кілька міліонів долярів?
— Нічого!

ЦОКОТУХА І ТАРАХКАЛИХА

(Сміховинка).

Жили у селі дві жінки. Господь знає, як вони по правді називалися, але люде називали одну Цокотухою, а другу Тарахкалихою. Цокотуха була тонка, висока, мала дуже скороговірську бесіду, а Тарахкалиха була груба, низька, присадкувата. У неї язичок також увихався бистро, тільки у Цокотухи був голос пискливий, тоненький, а у Тарахкалихи грубий, басовий.

Обидві були сусідками і кохалися немов кобилки, що зросли у парі.

Ділилися щиро всім: чого в одної недоставало, брала у другої. Ця у тої соли, перцю, нафти, як забракло; тамта в цеї пригорщу муки борщ підправити, цибульку і т. д.

Вони не боялися других жінок у ніякій суперечці, бо знали, що жадної з цих ніхто язиком не переможе.

Як прийшлося деколи Цокотусі або Тарахкалисі посваритись з іншою сусідою, за кури, за діти, то тамта небога брала терлицю, якою витріскувала з усеї сили, або тримала патиком по дошці, бо язиком чіяк справитись не могла.

У таких сусідських сварках завсіди помагала або Цокотуха Тарахкалисі, або Тарахкалиха Цокотусі і горе було тій жінці, яка попалася під такі два язички, бо заким тамта на свою оборону виціділа деяке слово, то Цокотуха з Тарахкалихою своїми справними надзвичайно язичками намололи стільки, що на воловій шкірі не спишеш.

Але як усе інше на земли не вічне, так і приятельство цих бистроязичних — урвалось.

Посварились, погнівались, через макітру. Скільки тоді всипала одна другій, цього легко догадатись.

Стало на тім, що Тарахкалиха запізвала Цокотуху і її чоловіка до суду.

Нещасний був суддя, якому припало переводити цю справу.

Списавши зі сторонами звичайні „генералія", що також не так легко відбулося, приступив суддя до самої справи.

— Скажіть, як то було? — питає суддя Тарахкалихи. Тарахкалиха замолола немов вітрачок:

— Та як було; я прийшла по те, а моє те в тім, я за те, а вона, сухоребриця, мене в те, а я без то тай догори тим, а він, окаянник, прийшов з тим, тай мене по тім, тай по тім, а деж то так можна, прошу пана сендзього ласки, таж то розбій, за мею працю..."

Тарахкалиха ще щось „молола", але суддя, який не вловив ухом ані одного речення, схватився за голову, а в цей мент Цокотуха пустила свій язичок також дуже бистро: — Вона, прошу пана сендзього ласки — бреше, вона обмівниця, пльотка на ціле село, вона ось вже аж спухла від пльоток, від обмови, вона...

Суддя крикнув гнівно:

— Тихо! а то обох вас скажу замкнути і їсти не дати хоч зо три дні, то може помаліще будете обертати язиками! — Повернувшись до Тарахкалихи, поважно додав:

— Слухай, жінко, я не розумію тебе ані одного слова...

— О, о, о, щось також? — загреміла Тарахкалиха своїм басовим голосом. — Пан сендзя вчена особа і нібито не розуміють. Таж я не по турецьки балакаю — як якийсь казав — а по нашому, як...

— Слухай — перервав суддя — у скарзі є сказано за якусь макітру, а ти мелеш те, тай те, та в тім, тай без те, тай по тім, то хтож годен тебе зрозуміти?

— Ну, ну, ну, — замолола Тарахкалиха — дивіться, добрі люде! Таж пан сендзя питали, як то було, а я сказала за порядком акуратно як було, що можу не раз, а сто раз присягнути, а пан сендзя кажуть, що не розуміють. Таж я виразно кажу, як я прийшла по теє во, а моє те в тім, я за те, а вона мене в те, вось та во сухоребриця, ящірка басаманиста, а я через те, тай догори тим, а він як скажений влетів з тим, тай мене по тім, тай по тім, мало не попротинав, ще знаки маю, то що вони собі мислять, що нема справедливости на світі? А на щож є суд?

Бачить суддя, що з Тарахкалихою він ніяк не дійде до ладу, звертається до мужа Цокотухи як до мужчини, який не годен так „питлювати" — й каже:

— Слухайте, чоловіче, може би ви мені оповіли коротенько, як то було?

— Та чому ні! Як треба, то я і на себе правду скажу. То так було, прошу пана сендзього ласки: моя баба позичила в восьтої спухлої обмівниці макітри, бо в нас дайминато була своя макітра, щосьмо були купили на Матки Боської в Гологорах на відпусті, бо то ми сі женили, перепрошию пана сендзього, по Зелених Светах, а в осени на Матки Боської тосьмо поїхали до Гологір на відпуст і купилисьмо макітру, то була рахувати довгі роки, бо в нас вже є хлопець, що ходить поганяти, най здоров буде. Та раз перед святами баба терла щось, тай не що, а затвердо притиснула макогоном і макітра розлетілася.

Суддя видивився на чоловіка, здвигнув раменами і якимсьто придавленим голосом запитав:

— Чоловіче, а скінчите ви це оповідання до полудня?

— Та ось зараз, прошу пана сендзього ласки: — То на Гласосіки у нас піст, а моя хтіла, що правда, втерти каплуна, а макітри не було, то пішла до вонтої ябідниці позичити, бо вона в нас більше позичала, ніж ми в неї, бо то в сусідстві все чогось придається.

— Брешеш, брешеш, брешеш! — заорала Тарахкалиха. — Твоя сухоребриця в мене більше позичала і соли і на света шифрану і бібкового листє і...

— Тихо! — крикнув суддя і Тарахкалиха мусіла припинити свій вітрачок, а Цокотухи муж продовжав:

— Принесла моя макітру втерла каплуна...

— А що то є каплун? — питає суддя.

— Та то, прошу пана сендзього ласки, така наша хлопська приправа. То сі тре чісник, заливаєсі волійом чи лінним, чи конопленим, посолитсі, тай сі потому мачиє, чи хлібом, чи паланицею, а як нема ані хліба ані паланиці, можна їсти з бараболею, або з кулешою.

— Далі, далі! — махав рукою суддя.

— Тай моя втерда каплуна, щоб рахувати було на полуденок всім і на вечеру, тай поставила з макітрою в шафель, бо бояласі ставити на лавицю, щоб дітиска не струтили, а ще в нас один хлопчиско, такий пустогін кажу вам, що раз...

— Далі, далі — махав суддя рукою, а сам аж поблід з досади, слухаючи цього оповідання. А чоловік продовжав:

— А вона прилетіла як скажена, тай за макітру, а моя її потрутила, щоб рахувати не брала з каплуном, бо то дайминато коштує і волій і сіль і чісник і робота, тай моя, як сами пан сендзя видять, пушка духу, легісенько її потрутила, а тота навмисне впала через шафель (цебер), щоб біди наробити, бо вона така напасть, що не допусти Боже, тай як падала, то шінуючи день світий, сонічко праведне, ясний суд і всі чесні голови, просто „сидзенем" в макітру, ще й мою бабу потягнула за собов, а як обі попадали, то сі зчіпили за волосє і наробили такого крику, що я думав, що їх хто ріже, або що там бабів повна хата. А я йшов, прошу пана сендзього, з пастівника, бом виганяв коні на пасовиско, тай мав у руках батіг. Як я прибіг до хати і побачив, як вони обі розкудовчені тягаються за волосє, то я, щоправда, потягнув пару раз батіжком, щоб бабів розірвати, щоб собі голов не обскубали, а батіжок, прошу пана сендзього, тоненький, лише у три поплітки, я ось приніс, щоб пану сендзьому показати.

Тепер суддя, хоч це коштувало його немало терпіння, зрозумів по крайній мірі, як було. „Що Тарахкалиха прийшла „по те" — значить по макітру, „те в тім" — значило, що макітра стояла у шафлі, „а вона мене в те" значить: Цокотуха в обороні каплуна потрутила Тарахкалиху, а ця „через те тай догори тим" — значить впала через цебер догори ногами „а він з тим" — значить з батогом, „тай по тім, тай по тім" — значить по ногах.

— Перепроситься! — завирокував суддя.

Тепер загуділо немов велика громада джмілів. Тарахкалиха тарабанила хрипливим басом: — То я малаби перепрошуватися за свою працю, що добрісенька макітра на дрібні куснї розлетілася, то я...

А Цокотуха пищала: — То мене напала вона в моїй хаті, збавила мені каплуна, що я цілий день не мала що дати челяди їсти, ще й перепрошувати?

— Тихо! — крикнув суддя і знов монотонно повторив:

— Перепроситься!

Куди, куди! Баби обі враз підняли знов клекітню. Тепер суддя крикнув:

— Слухайте вироку!

— По три добі арешту обидві! Возний, замкнути!

Баби знов хотіли пустити свої млинці в рух, та Цокотусі заткав писок рукою муж, а Тарахкалисі не було кому заткати і вона почала верещати:

— То такий суд, то така паршива справедливість...

— Чотирнацять діб за обра зу суду! — рішучо додав суддя.

— Я не пристаю! — кричала Тарахкалиха...

Та возний вже випихав за двері, та запакував до вонючої казамати недавні приятельки, кумочки і сусідки. — Цокотуху на три добі, а Тарахкалиху на сімнацять діб.

Шпачок.

„...о, я за свого чоловіка зовсім не боюся — чваниться пані Конистка. — Як він ввічливий для инших жінок, я не роблю собі з того нічого, бо він мене любить до божевілля.

— Але може він часом має люціда інтервалія (ясні хвилі) — питається пані Коритко.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО СТАРОМУ КРАЄВИ.

ФІНІКСВІЛ, ПА.

З річного засідання товариства на Дім Інвалідів.

Наше братство св. ап. Петра і Павла, відділ 321 У. Н. Союза, не лишається позаду других організацій. Ми в Америці маємо численну українську еміграцію та багато ріжних братств, товариств і т. п. Але, на жаль, не всі вони однаково почувають свої обовязки до Рідного Краю й не всі дають йому моральну та матеріяльну допомогу.

Коли придивитися до жертвенности наших американських Українців, то ми побачимо, що є люди й товариства, які завше складають жертви та беруть участь в національному життю нашої еміграції, але більшість бокує. Для того, щоби відмовитися від жертви, такі бокуючі „патріоти" знаходять ріжні „причини".

Але наше братство належить до тих, що не забувають про свій національний обовязок. Тому й на останньому річному мітінгу члени його склали жертви на Дім Інвалідів, а братство видало з каси 25 долярів.

По скінченню річних зборів член братства Михайло Куриляк у короткій, але щирій промові пригадав Рідний Край, пригадав наших інвалідів, що боролися за визволення нашої Рідної Землі та закликав до складання жертв на Дім Інвалідів у Львові.

Його промову доповнив п. Микола Ступницький, що своїм гарячим закликом заохочував братчиків до складення жертв. Після того переведено збірку. По 2 доляри дали: М. Куриляк, М. Ступницький, Г. Белюх, П. Садівський, Ів. Білинський, Ол. Волосянський; по 1 долярови: С. Наумович, Іл. Винник, Теофіль Корчинський, Ф. Конів, Ів. Костира, Ів. Яворський, Ф. Цюх, Ю. Цюх, П. Баєр, Д. Грицик, Д. Савчин, М. Фляга; по 50 центів: Ів. Лоджук, М. Мішкевич, Б. Погожельський, И. Яношевич. Разом зібрано 26 долярів.

Предсідатель Григорій Белюх зложив сердечну подяку за щирі жертви членам і забрав слово. Він говорив про те, що ми, живучи на вільній землі Вашинґтона, мусимо памятати про наших братів у Рідному Краю. Особливо не можемо забувати про наших інвалідів, що боролися за нашу рідну країну, коли ми лише співали „Ще не вмерла Україна". Тепер ті герої каліками, без рук і без ніг поневіряються в Рідним Краю, не маючи кутка, деб голову свою прихилити. Кінчаючи промову, він запропонував асиґнувати з каси братства 25 долярів на Дім Інвалідів. Цю пропозицію принято одноголосно.

Таким чином наше братство висилає через „Обєднання" на Дім Інвалідів 51 дол., 26 дол. добровільної жертви окремих членів, а 25 дол. з каси братства.

Уважаю своїм обовязком зазначити тут, що п. Г. Белюх та І. Білинський є українські бизнесмени, що ніколи не відмовляються від жертв на Рідний Край. Ці бизнесмени, коли дають жертви на народні цілі, то не питають, чи у них беруть Українці що в бизнесі, чи ні. Вони нікому не відмовляють в жертвах на Рідний Край, хоч би за жертвою звернулася дитина, чи той, що ніколи у них у бизнесі не буває. Це зразок дійсних українських бизнесменів, що є щирими синами свого народу.

Федір Цюх, секр.

—o—

СКРЕНТОН, ПА.

Коляда на Дім Інвалідів.

1. січня відбулися річні збори Українсько - Американського Політичного Клюбу, на яких ухвалено перевести з рамени Клюбу коляду на дім українських інвалідів. До збирання коляди зголосилися: гр. Урманець та Стельмах. Помагали їм такі дівчата: панночка Томаш, Коропаш, Волощук, Булик, Мрикало, Філь і Сіка.

Управа Клюбу щиро дякує родичам, що пустили своїх дітей колядувати, а також колядникам.

Коляду склали слідуючі громадяне: М. Ґлух 5 дол.; И. Синюк 2 дол.; по 1 дол.: М. Волощук, Т. Урманець, В. Стельмах, З. Філь, І. Булик, Г. Мрикало, М. Бриндзьо, Т. Лішук, Т. Писар, С. Бачинський, І. Романчук, Т. Прийдун, С. Петрашук, С. Ґрешук, Ю. Лагода, М. Насільник, Я. Павлишин, А. Ґловач, Т. Саранчук, Т. Назар, І. Олексишин, Д. Попіль, В. Умриш, О. Заплатинський, І. Бучман, І. Цицик, Т. Лялька, Н. Хавтур, А. Бадан, М. Улинич, І. Назар, С. Баранич, О. Лопушанський, Ю. Корпутяк, Д. Староста, Г. Василик, М. Іванців, І. Ткач, І. Попіль, И. Короташ, М. Гнатів, Я. Дуда, Д. Свінціцький, Г. Лисенко, Н. Бучкович, Н. Гнатушко, В. Бучкович, А. Зіняк, Е. Яхман, Н. Сіка, Ю. Ковпак, М. Яцун, М. Танчин, О. Ленчицький, Н. Солян, М. Яцун, Ю. Пліщка, Т. Николишак, Н. Гатала, І. Сербан, І. Копко, П. Слободян, Т. Чопрун, П. Накождин, Г. Жук, І. Романів, Д. Ільчук, В. Бойко, В. Пришляк, П. Ткачук, І. Клос, Л. Сенюк, А. Молодович, Н. Дудка, В. Кишак, І. Олива, В. Завирух, Т. Конджорський, І. Вічимишин, Є. Волер, Т. Сквирида, Мицькевич, В. Романів, Козій; по 50 центів: П. Ільчук, Т. Александер, М. Олива, Т. Отрок, М. Ляхович, І. Стодник, О. Наконечний, П. Обаль, Т. Дзедзюх, М. Драгом, Г. Маляк, І. Лазар, М. Бережанський, І. Панькевич, І. Томаш, Н. Панькевич, Ю. Федюк, М. Стадник, П. Задолинний, М. Фарийон, Д. Романчук, В. Ґруциляк, К. Ковальчик, М. Гнатів, Ф. Пліщка, Р. Москалик, В. Тарас, А. Мегас, Н. Паляничка, А. Плішка, С. Потічний, Т. Міліш, М. Пухур, Н. Н.; В. П. 40 ц.; по 25 ц.: Г. Запоточний, М. Орловський, Н. Бедей. — Загальна сума коляди 106 дол. 25 цнт.; розходу на трамваї було 2 дол. 25 ц. Лишилося коляди 104 доляри, які вислано до Обєднання.

Управа Клюбу.

Переміна.

— Вірте мені, панно Ірино, що я вас щиро люблю!

— Коли так, то я мушу вам сказати, що я не маю віна.

— Коли так, панно Ірино, то ніщо не приневолить мене признатися вам, що я вас любив.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.